

KŪRYBINGUMO UGDYMAS – INVESTICIJA Į KŪRYBINĘ VISUOMENĘ

Edita Dalia Rakauskaitė

Mykolo Romerio universitetas, Lietuva, edita.rak@gmail.com

doi:10.13165/ST-14-4-2-07

Santrauka

Straipsnyje analizuojama kūrybingumo svarba asmenybei ir visuomenei, kūrybingumo ugdymo poreikis universitetuose kaip dvasinės ir intelektualios elitinės asmenybės savastis. Mokslinės literatūros analizė atskleidžia, kad kūrybiškumas – ugdytina savybė, ir tuo tikslu universitetai turi taikyti originalius ir inovatyvius mokymo ir mokymosi metodus. Remiantis atvejo analize aptariamas vizualinės raiškos vaidmuo puoselėjant kūrybingumą, apžvelgiami kūrybiškumo ugdymo metodai Mykolo Romerio universiteto dėstomo dalyko programoje. Išryškinama kuriančio dėstytojo, dėstytojo menininko įtaka kūrybingos, jaunos asmenybės formavimui.

Tikslas – atsižvelgiant į šiuolaikinės kūrybinės visuomenės svarbą, atskleisti kūrybingumo ugdymo poreikį kaip dvasinės ir intelektualios elitinės asmenybės savastį, vizualinės raiškos vaidmenį, meno, kultūros istorijos pažinimo, šiuolaikinio meno ypatumų, dėstytojo – kūrėjo vaidmenį kūrybingumo ugdyme Lietuvos aukštojo mokslo institucijose.

Metodologija – mokslinės literatūros analizė atskleidžia, kad kūrybiškumas – ugdytina savybė ir tuo tikslu universitetai turi taikyti originalius ir inovatyvius mokymo ir mokymosi metodus. Remiantis atvejo analize aptariamas vizualinės raiškos vaidmuo puoselėjant kūrybingumą, apžvelgiami kūrybiškumo ugdymo metodai Mykolo Romerio universiteto dėstomo dalyko „Kūrybiškumo galimybės ir veikla“ programoje.

Rezultatai – kūrybiškumas nėra išskirtinė gabių žmonių savybė, bet pasiekama kiekvienam individui. Švietimas ir mokymas gali būti ir paskata, ir kliūtis kūrybiškumui.

Todėl reikia kurti ir pritaikyti individualius ir originalius mokymo ir mokymosi metodus žinių trokštančios visuomenės poreikiams. Ugdant kūrybingumą svarbi metodų įvairovė. Ugdymas menu – tai geriausias būdas asmenybės kūrybiškumui atsiskleisti. Dėstytojai menininkai suteikia profesionalų požiūrį į savo srities dalyką, yra pavyzdys savo gyvenimu ir kūryba jaunam žmogui, garsina universiteto vardą savo menine kūryba, kuri prilygsta dėstytojų mokslininkų moksliniams darbams.

Tyrimo ribotumas – straipsnyje apžvelgiama tik vieno dėstomo dalyko „Kūrybiškumo galimybės ir veikla“ metodika kūrybingumo ugdymo procese. Be to, pasitelkiamas tik vieno kurso studentų (N-90) grįžtamasis ryšys.

Praktinė reikšmė – kūrybiniame procese studentai išvėlgė teigiamą savęs vertinimą, individualiųjų savo asmenybės pusių suvokimą, savo ir kitų unikalumo pripažinimą ir vertinimą, savidiscipliną, emocijų skalę kuriant ir perduodant idėjas, komunikabilumą, gebėjimą spręsti problemas ir pritaikyti žinias. Aptariamus mokymo metodus galima taikyti mokant ir kitų dalykų.

Originalumas / vertingumas – straipsnyje aptariamas kūrybingumo ugdymo būdas vizualine raiška, naujo dėstomo dalyko „Kūrybiškumo galimybės ir veikla“ ypatumai, metodai, vaizdinė raiška kaip mąstymo ir komunikavimo būdas.

Raktažodžiai – kūrybingumas, menas, asmenybė, vizualinė raiška.

Tyrimo tipas – atvejo analizė.

1. Įvadas

Universitetų tikslai yra ugdyti visapusiškai išsilavinusią, etiškai atsakingą, kūrybingą ir verslią asmenybę; darniai plėtoti įvairių sričių mokslinį pažinimą, meno ir kita kultūrinė veikla skatinti regionų ir visos šalies raidą; ugdyti švietimui, mokslui, menui ir kultūrai imlią visuomenę.

Pasaulinei visuomenės raidai evoliucionavus ir identifikavus naują socialinį sluoksnį – kūrybinę klasę, vis labiau akcentuojamas kūrybiškumas, naujos idėjos bei originalumas (Mykolo Romerio universiteto statutas, 2012).

Nūdienos ekonomikoje kūrybinės idėjos tapo svarbesnės už informaciją. Žinių visuomenė – jau praeinantis etapas, nors kadaise tai buvo nauja paradigma, keičianti industrinės visuomenės paradigmą. Dabar akcentuojant žinių ir informacijos laikinumą ir greitą jų plitimą bei tapimą neaktualiomis ir pasenusiomis, žinių visuomenė praranda savo potencialą. Jei laikysimės požiūrio, jog vienas iš pagrindinių aukštojo mokslo tikslų – ugdyti mūsų šalies visuomenę, galima daryti prielaidą, kad būtent čia ir yra didžiausias potencialas formuotis Lietuvos kūrybinei klasei. Aukštojo mokslo įstaigos privalo sudaryti sąlygas visuomenės kūrybiškumui puoselėti ir talentingumui ugdyti. Todėl Lietuvai įsitvirtinant Vakarų Europos erdvėje, vienas iš svarbiausių švietimo tikslų tampa visuomenės kūrybinių galių stiprinimas. Tačiau Lietuvos švietimo sistema veikia pagal senosios industrinės sistemos principus ir yra paremta daugiausia žinių suteikimu ir jų patikrinimu, o kūrybinis ugdymas yra nustumiamas į antrą planą (Ganusauskaitė, Liešionis, 2009).

Vienas žymiausių kūrybos psichologų J. P. Guilfordas (1968) pažymėjo, kad kūrybiškumas yra raktas į visavertį švietimą ir į žmonijos svarbiausių problemų sprendimą.

Lietuvos švietimo sistema privalo naudotis kūrybinės visuomenės skatinimo metodais, nes būtent kūrybiškumas, spontaniškai gimstantis kažkur išlaisvinto mąstymo ir vaizduotės sandūroje, pasireiškia idėjų generavimu, nestandartiniais sprendimais, gebėjimu spręsti problemas, jis kelia iššūkį kasdienybės monotonijai, suvienodėjimui, mąstymo kliūšioms, galiausiai – jis pajūvairina gyvenimą. Kūrybiškumo nauda asmenybei, o kartu ir visuomenei yra akivaizdi (Ganusauskaitė, Liesionis, 2009).

Vienas iš pagrindinių aukštojo mokslo tikslų – ugdyti mūsų šalies intelektualų ir dvasinį elitą, todėl galima daryti prielaidą, kad būtent universitetiniame ugdyme yra didžiausias potencialas formuoti Lietuvos kūrybinei klasei.

Meninė kūryba, vizualinė raiška – tai spontaniška ir betarpiška mąstymo forma, atspindinti individo santykį su pasauliu, jo vidinius konfliktus. Instinktyvusis meninės kūrybos pobūdis leidžia reikštis kūrėjo individualumui, yra patikimiausias būdas skleistis jo kūrybinėms galioms, o vėliau integruoti tai į mokslo, darbo, gyvenimo sritis.

Staipsnio tikslas – atsižvelgiant į kūrybinės visuomenės svarbą, atskleisti kūrybingumo ugdymo poreikį, vizualinės raiškos, vaizdinio mąstymo reikšmę, dėstytojo – kūrėjo vaidmenį ugdant kūrybingumą Lietuvos aukštojo mokslo institucijose.

Metodologija – mokslinės literatūros analizė, atvejo analizė, sisteminimas ir apibendrinimas.

2. Kūrybingumas – prigimtinė ar ugdytina savybė?

Turbūt labiausiai paplitęs požiūris į kūrybiškumą, jog tai yra gebėjimas generuoti originalias mintis, kurios atitinka tam tikrą paskirtį. Tai yra unikalios mintys, kurios sprendžia problemą, kuria galimybę ar gamina tam tikrą naudą (apčiuopiamą arba neapčiuopiamą) (Puccio, 2001). Psichologai kūrybiškumą traktuoja kaip asmenybės bruožą, savybę, kaip žmogaus gebėjimą kūrybiškai mąstyti, kaip kūrybišką elgesį. Psichologinėje literatūroje nurodoma, kad kūrybinga asmenybė siekia saviraiškos ir geriausiai save išreiškia kūryba.

Psichologai nustatė, kad iki 5 metų 90 procentų vaikų yra kūrybiški, 7 metų – jau 20 procentų, ir tik 5 procentai suaugusiųjų turi poreikį kurti. Kūrybiškumą slopina visi: tėvai, mokytojai, aplinka, banda. Būti kūrybiškam – būti balta varna. Masinė komunikacija pritaikyta iš karto kalbėti su puse milijono, todėl novatoriškos idėjos geriausiu atveju gali atrodyti įtartinos (Petronienė, 2008).

Svarbu pabrėžti, kad kūrybiškumas yra ne tik išradinumas, sugebėjimas atrasti bei kurti. Kūrybinis mąstymas apima vaizduotę, kognityvius (mąstymo) sugebėjimus bei visą asmenybę. Būtent šių trijų komponentų integracija išlaisvina kūrybingumą (Karkockienė, 2006).

Ugdant kūrybingumą labai svarbu ugdyti visą asmenybę ir skatinti intelektinį pasitenkinimą. Svarbu suvokti, jog kūrybiškumas – tai ne tik vaizduotės lavinimas meno srityje. Kūrybišku žmogus dažniausiai vadinamas tada, kai mąsto savarankiškai, kaip aidas nekartoja to, ką šneka visi, atsilaiiko prieš ideologijų represyvumą, turi keisčiausių

fantazijų, netikėtų minties dëlionių, galbūt klaidingų, bet žaismingų interpretacijų. Kita vertus, ar tai ir nėra aukštojo mokslo siekis – išugdyti savarankišką, savimi pasitikinčią, originalią asmenybę (Ganusauskaitė, Liesionis, 2009). J. Biggsas (2002) pateikė kūrybiškumo komponentus, susijusius su lavinimosi procesu, – hipotezių iškëlimas, sintezë, mąstymas, idëjû generavimas, turimû žiniû taikymas įvairiose srityse, problemû, kurios neturi unikaliû sprendimû, analizavimas. Taip pat, jo nuomone, kūrybiškumas apima gebëjimà generuoti ir jungti idëjas bei įžvalgumà vertinant naujas idëjas ir potencialius sprendimus. Turbût daugelis aukštojo mokslo atstovû sutiktû, jog tai yra vieni iš esminiû išsilavinusio žmogaus įgûdžių.

Nuolat diskutuojama, ar kūrybingumas prigimtinë duotybë, ar tai gali bûti ugdoma. T. Harenas teigia, kad kūrybingumas nėra savaimë suprantamas, gamtos padovanotas dalykas, tai yra gebëjimas, kurį turime nuolat lavinti. Tai savybë, kurià turi kiekvienas, galbût stipresnë ar silpnesnë. Galiausiai, net kūrybiškai asmenybei reikia postûmiû. Talentas turi du apibrëžimus – natûralû (prigimtinî) sugebëjimà ir ugdomà (lavinamà) savybë. Vadinas, galima ugdyti kūrybingumà, bent pagal kiekvieno gebëjimus.

Vienas žymiausių šios srities psichologû F. Barronas (1953) atliko tyrimà su trečio kurso studentais, suskirstęs juos į „nepriklausomus“ ir „nuolaidžius“. Pirmieji save apibûdino kaip originalius, emocingus, meniiskus. Jie pasižymëjo didesniu emociniu reaktyvumu, didesniais reikalavimais, ryškesnëmis emocijomis, nuotaikomis ir menkesniais socialiniais įgûdžiais (netaktiškumu, užmaršumu ir pan.). „Nuolaidieji“ save apibûdino kaip malonius, paslaugius, padedančius, stabilius, taip pat sugebančius planuoti, siekti tikslo. „Nepriklausomi“ tiriamieji rinkosi sudëtingesnius piešinius negu nuolaidûs, pirmenybë teikë paprastesnëms formoms. Pirmieji labiau vertino kūrybiškumà be jokio praktinio sumetimo, dël jo paties vertingumo, buvo labiau susitelkë į vidinî pasaulî ir labiau linkë toleruoti nežinomybë. „Nuolaidûs“ buvo praktiškesni ir labiau kreipdavo dëmesî į išorinius dalykus.

F. Barronas (1957) tyrinëjo ir originalumo bei asmenybės bruožû ir intelekto sàryšio ypatumus. Jis pastebëjo, kad originalûs tiriamieji buvo intelektualûs, labiau apsišvietë, domëjosi svarbiomis problemomis, jų vaizduotë buvo išlavinta, jie dažniau dominavo ir buvo socialiai efektyvûs, gerû verbaliniû sugebëjimû, iniciatyvûs. Nepasižymintys originalumu tiriamieji buvo konformistiškesni, rigidiškesni, stereotipinio mąstymo, apatiški, kvailoki. E. Frommas (1959) šitaip apibûdina kūrybiškumà: „Bûti kūrybišku – reiškia visà savo gyvenimà suvokti kaip gimimo procesà ir jokios savo gyvenimo dalies nepriimti kaip galutinës stadijos. Dauguma žmoniû miršta, dar nesuspëjë gimti. Kūrybiškumas reiškia gimti dar prieš numirštant.“

Autorius skiria dvi kūrybos reikšmes.

Pirmoji, kai sukuriami kažkas naujo. Tokia kūryba yra lemta talento, genû, mokymosi, praktikos, taip pat ekonominiû ir socialiniû sàlygû, leidžiančių asmenybei ugdyti savo talentà.

Antroji kūrybos reikšmë – tai kūrybinë nuostata, kuri gali pasireikšti ir nieko naujo nesukuriant. Kūrybinë nuostata arba kūrybiškumas kaip charakterio bruožas „tai sugebëjimas pamatyti arba atsakyti. Sugebëjimas pamatyti kità žmogû reikalauja objektyvumo, kylančio iš vidinio brandumo. Sugebëjimas atsakyti reikalauja reaguoti į realybë visa esybë“.

Penkios sąlygos, kurių reikia kūrybiškam požiūriui atsiskleisti:

1. Pagrindinė sąlyga yra *sugebėjimas nustebti* (geriausias pavyzdys yra vaikai).
2. *Sugebėjimas susikoncentruoti, suvokti save kaip tikrąjį, galintį kurti pasaulio centrą ir tuo pat metu peržengti savo asmenybės ribas, susiliejęs su kitais, pajuntant vienybę su pasauliu.* Autorius pastebi, kad vaikai, vos tik pradėję mokytis, pajunta turį viską žinoti ir praranda sugebėjimą stebėtis ir nustebti.
3. *Asmeninė, Aš patirtis.* Vaikas vėliausiai išmoksta sakyti „aš“, nors, kai išmoks-ta, kartoja dažnai. Sakydami „aš manau“, mes dažniausiai tik atkartojame tai, ką esame girdėję. Tiksliau būtų sakyti: „Tai kalba manyje“. „Aš“ jausmas reiškia mano asmeninę patirtį, kuri yra mano tikrasis pasaulio centras ir mano veiksmų iniciatorius. Jausti save būtina kiekvienam žmogui.
4. *Sugebėjimas priimti konfliktą ir įtampą*, o ne jų vengti. Įtampa, kylanti iš poliariškumo, yra žmogaus egzistencijos sąlyga, būtina dvasinei stiprybei ir kūrybinei vaizduotei išugdyti.
5. *Drąsa ir tikėjimas, leidžiantis pasitikėti sava patirtimi ir leisti atsirasti bet kokiai naujai patirčiai.* Būti drąsiam – tai reiškia leisti išnykti tam, kas žinoma, išdrįsti būti kitokiam negu visi, atlaikyti izoliaciją.

Taip suvokiamas kūrybiškumas nėra išskirtinė gabių žmonių savybė, bet pasiekama kiekvienam individui. *Mokytis būti kūrybiškam – tai mokytis gyventi* (E. Fromm).

Socialinių mokslų psichologijos daktarė D. Karkockienė teigia (2006), kad ugdant kūrybiškumą svarbūs yra du dalykai:

- 1) įsitikinimas, kad esi kūrybiškas;
- 2) gebėjimas dalyvauti kūrybos procese kartu su kitais grupės nariais. Galimybė kurti kartu su kitais, išgirsti jų patvirtinimą, kad esi kūrybiškas (o kartais išklausti ir šiek tiek kritikos) padeda ugdyti pasitikėjimą savimi, moko įtikinti kitus savo idėjomis, skatina parodyti, kad esi kūrybiškas. Taip pat labai svarbi vidinės motyvacijos reikšmė. Geriausias paskatinimas kūrybai yra susidomėjimas, pasitenkinimas, džiaugsmas ir noras išbandyti save atliekant tam tikrą darbą, o ne išorinis spaudimas. Todėl kūrybingumo ugdymo programose turi būti numatyta, kaip ugdyti kūrybinius įgūdžius, metakognityvinius (mąstymo apie mąstymą) įgūdžius, asmenybės savybes ir nuostatas kaip „motyvuojančius“ kūrybą ir kokią aplinką reikėtų sukurti. Švietimas ir mokymas gali būti ir paskata, ir kliūtis kūrybiškumui. Todėl reikia pritaikyti mokymo ir mokymosi metodus žinių trokštančios visuomenės poreikiams.

3. Vizualinės raiškos vaidmuo kūrybingumo ugdyme

C. R. Rogersas tvirtina, kad kūrybiškų žmonių poreikis visuomenėje toks didelis, jog tiesiog būtina ieškoti kūrybos proceso ištakų ir ypač sąlygų, būdų, padedančių ugdyti mąstančią asmenybę. Paradoksalu, tačiau daugelis, net ir baigusių aukštąją mokyklą, tėra stereotipiškai mąstantys konformistai, nesugebantys kurti naujų idėjų, priimti savitų sprendimų ar originaliai mąstyti. Autoriaus nuomone, mūsų visuomenėje numarintas įvairių sričių kūrybiškumas: švietimo sistema sukurta taip, kad ugdo konformistinį, stereotipišką mąstymą; laisvalaikį žmonės dažniausiai leidžia pasyviai; mokslininkai

kuria technologijas, o ne vaisingas hipotezes ar teorijas; pramonės srityje – kūrybiškų pasiūlymų bandoma išvengti; šeimoje – maistas, apranga, skaitomos knygos, net mintys – konformistinės ir stereotipinės. Būti originaliam ar kitokiam nei visi tampa „pavojinga“.

C. R Rogersas pranašauja niūrią tokios visuomenės ateitį. Neišugdžius sugebančių originaliai mąstyti ir kūrybiškai adaptuotis šiame žaibiškai besikeičiančiame mokslo laimėjimų ir informacijos pasaulyje žmonių, mūsų kultūra žlugs. A. Maslovo nuomone, išugdyti kūrybišką asmenybę geriausiai padėtų ugdymas pasitelkus meną, kuris ypač svarbus ne todėl, kad išugdytume kuo daugiau menininkų, bet tam, kad vaikai taptų geresniais žmonėmis. Maža to, ugdymas padedant menui galėtų tapti viso mokymo (netgi aritmetikos, skaitymo ir rašymo) pamatu.

Ugdymas menu – tai geriausias būdas asmenybės kūrybiškumui atsiskleisti. Kita A. Maslovo susidomėjimo šia problema priežastis – tai visiškai kitoks įvykių pasaulyje tempas, informacijos, atradimų šuolis. Kas akimirką sukuriama kas nors visiškai nauja. Todėl atsiranda didžiulis poreikis *ugdyti visai kitą asmenybę, sugebančią išgyventi tokiame sparčiai besikeičiančiame pasaulyje.* Kiekvienas mūsų turėtų keistis ir tapti asmenybe, kuriai nereikia, kad pasaulis būtų statiškas ir negyvas, kuriam nerūpėtų vien sustingusi praeities tradicija; asmenybe, kuri pasitikėdama laukia rytojaus, net ir nežinodama, koks jis bus.

Vokiečių filosofas ir rašytojas Nietzsche'ė meninį kūrybos procesą suvokia kaip instinktyvių žmogaus potraukių išraišką. *Aukščiausias meistriškumas pasiekiamas be jokių mokslinių pastangų, tiesiog žaidžiant.* Jis teigia, kad kūryboje viską nulemia spontaniškas improvizacinis pradai (pagal Andrijauską, 1996).

Meno istorijos filosofas Gombrichas pabrėžia ieškojimų ir eksperimentų svarbą meno raidai, nes bandymai ir netgi klaidos pagerina ir praturtina kūrybą netikėtais meninės minties šuoliais, padeda rasti naujus spontaniškus sprendimus. Judėjimas apgrai bomis, eksperimentavimas laužo nusistovėjusias mąstymo ir kūrybos schemas, iš netvar kingo chaoso sukuria netikėtus kūrinius, turinčius savo vidinę logiką (pagal Andrijauską, 1996).

Moderniojo meno filosofijoje taip pat nuolatos pabrėžiamas instinktyvusis meninės kūrybos pobūdis. *Meninė kūryba aiškinama kaip spontaniškas, stichinis ir visuomet gryn as individo kūrybinės raiškos aktas* (pagal Andrijauską, 1996).

Vizualinė raiška skatina kitaip, kitokia forma, kitokiom priemonėmis išreikšti idėją, mintį, emociją – turinį. Plastinė dailės raiška, artima poezijai, skatina jautrumą, pastabumą, realybės ir paslapties ryšio niuansus. Šioje meno srityje kūrėjas priverstas transformuoti savo mintis ir emocijas į vaizdinius. O tai susiję su kiekviename žmoguje glūdinčiu sugebėjimu projektuoti savo vidinius konfliktus į vizualines formas.

Reikšmingiausios žmogaus mintys ir pergyvenimai, būdami sąsąmoningos kilmės, greičiau išreiškiami vaizdiniais, o tik tada jie apibūdinami žodžiais.

Natūrali ir spontaniška kūryba yra patikimiausias būdas atsiskleisti kūrybinėms galioms, nes jis padeda išsilaisvinti iš išorinių sąmonę kaustančių schemų, naikina ribas tarp fantazijos ir tikrovės (Andrijauskas, 1996). Menas – tai kalba, siunčianti žinią savomis raiškos galimybėmis. Tai idėjos, mintys, emocijos, pojūčiai išsakomi, brėžiami, tapomi, lipdomi ženklais, simboliais – subtiliais kūrėjo vaizdiniais. Vaizdinė raiška – tai mąs-

tymo forma, atspindinti kūrėjo vaizduotės ir iš aplinkos kylančius impulsus. Tai galimybė atverti ir išreikšti save užkoduota forma. Tai viena subtiliausių komunikacijos formų, kurioje žiūrovas „skaitydamas“ menininko vaizdinių „kodą“ užbaigia kūrinį įnešdamas savo emocinės ir intelektualiosios patirties. Tai kūrėjo „monologas“, jo jausmų, minčių, santykio su pasauliu išsakymas ir kvietimas „dialogui“ – žiūrovui, ieškojimas atgarsio, pajautimo, supratimo.

Šiai meninei kalbai reikalinga tam tikra meninė ir estetinė kompetencija, todėl svarbu yra ugdyti estetinio suvokimo gebėjimus.

Vizualinė raiška turtina emocinę patirtį, ugdo jausmų raiškos kultūrą, skatina asmenybės individualumo ir savarankiškumo atsiskleidimą, ugdo suvokimo, kritinio mąstymo, problemų sprendimo bei kitus gebėjimus. Tai visavertė patirtis, apimanti ir būdą kalbėti kitaip, kitomis raiškos priemonėmis (linija, spalva, apimtimi), perteikti emocinį krūvį, būti drąsiam ir spontaniškam, tai nusiteikimas rizikuoti, nes „mene ir mąstyme, visa, kas nepavirsta šiek tiek nesveika aistra, yra paviršutiniška, taigi nerealu“ (Cioran, 1998), laužyti stereotipus ir ieškoti savojo raiškos būdo – individualumo.

Stebėdamas kūrybišką asmenybę pirminėje kūrybos studijoje, A. Maslowas pastebėjo, kad įkvėpimo pagautas asmuo išgyvena tik šią akimirką, užmiršdamas ir praeitį, ir ateitį. Jis visiškai pasineria į dabarties akimirksnį, į tai, kas vyksta „čia ir dabar“. Kartais užmirštamasis net savasis Aš. Maža to – kartais *pakylama virš savojo Aš*. A. Maslowas šią patirtį vadina „*kulminaciniais potyriais*“ (angl. *peak experience*) ir laiko ją natūralia. Šie potyriai siejami su B (būtiškuoju) pažinimu (angl. *being-cognition*), kuriam būdingas vidinių būsenų ir objektų, nesiekiant naudos ar tikslo, nelyginantis ir nevertinantis visybiškas pažinimas.

Kūrybos sąvoka ir galimybė patirti šią būseną išplečiama teigiant, kad ją gali patirti kiekvienas iš mūsų, sugebantis realizuoti savo vidines galias ir esantis brandi, sveika asmenybė. Išgyvendama šiuos „kulminacinius potyrius“ asmenybė lyg pakerėta visiškai pasineria į tai, kas vyksta, nepaisydama nei laiko, nei erdvės, ji nebejaučia baimės, dingsta gynybiškumas, kontrolė, slopinimas. Būtent šie potyriai vyksta „čia ir dabar“ ir yra svarbiausi, pakeičiantys visą žmogaus gyvenimą.

Visiškai kitoks, iki tol nežinomas, vizualus raiškos būdas ir daugelis jį lydinių emocijų ir potyrių: drąsa, stiprybė, valia, spontaniškumas, pasitikėjimas, atsiradę kūrybos procese, leidžia skleisti savo sugebėjimus, kurie išryškėja greitai, lengvai ir lanksčiai, patirti savo ir kitų unikalumą ir pritaikyti tai įvairiose mokslo bei gyvenimo srityse.

4. Kūrybingumo ugdymas ir veikla MRU

Sumanios, besimokančios visuomenės koncepciją Mykolo Romerio universitetas plėtoja strateginiame plane, akcentuodamas bendrojo humanitarinio akiračio, pilietiškumo, moderniosios kultūros ir kultūros paveldo sklaidą. Atsižvelgdamas į Lietuvos ekonominius prioritetus pastaraisiais metais Mykolo Romerio universitetas pasirinko vystyti kūrybinių industrijų sritį, kurioje šiuo metu MRU studijuoja apie 300 studentų. Jiems dėstomas šiuolaikinis dizainas, kompiuterinė grafika, pramogų ir žaidybinių techno-

logijos, reklamos dizainas, kino industrija, kūrybiškumo vystymas ir kiti su kūrybinėmis industrijomis susiję dalykai.

Vienas dėstomų dalykų Komunikacijos ir kūrybinių industrijų bakalauro studijų programos I kurso studentams – „Kūrybiškumo galimybės ir veikla“. Vienas esminių šio kurso tikslų – ugdyti kūrybingą asmenybę, sugebančią džiaugtis pasikeitimais, veikti visai naujomis aplinkybėmis, improvizuoti, pasitikėti savo jėgomis. Dėstomo dalyko uždaviniai konkretesni; supažindinti su pasaulio dailės paveldo istorija, europietiška ir Rytų estetika, analizuoti, vertinti meno kūrinį, suvokti jo vertę, vietą kultūros istorijoje, ugdyti kūrybinį mąstymą, kūrybingumą, atliekant autorinius meninius darbus, integraliai suprasti šiuolaikines kūrybos aplinkas.

Taigi, dėstomas dalykas susideda iš teorinės medžiagos bei praktinių kūrybinių užduočių. Teorija ir praktika organiškai susietos, teorinė medžiaga nuolat grindžiama mažesnės ar didesnės apimties praktikomis, o visą dėstomą dalyką iliustruoja baigiamasis studentų kūrybinis vizualiosios raiškos darbas – tapybos paveikslas, kuriamas viso semestro metu.

Meno istorijos kursas dėstomas pasitelkiant analizavimo metodiką. Pirmykščio meno, antikos, viduramžių, Renesanso, klasikos, modernizmo, postmodernizmo ir šiuolaikinio meno analizė suteikia galimybes suvokti turinio ir formos, idėjų ir struktūros santykių prasmę, kūrėjo – kūrinio – žiūrovo santykį. Susipažinę su pasaulio dailės paveldu studentai geba nagrinėti meno procesų raidą, lyginti europietiškos ir Rytų kultūrų ypatumus, indentifikuoti meno kūrinių laikotarpius, stilius, suvokia estetinę, pažintinę ir komunikacinę meno funkcijas.

Paralelinis šio studijų dalyko uždavinys – meno kūrinio analizė. Jo tikslas – išmokyti analizuoti meno kūrinį, skirti komponavimo būdus, meninės raiškos priemones, apmąstyti formos ir turinio santykį, kūrėjo savitumą, įvardinti kūrinio stilių, jo vertę kultūriniam kontekste. Tam pasitelkiamos įvairių tematikų paskaitos, pokalbiai, kūrybinės diskusijos, projektiniai metodai.

Pagrindinio semestro praktinio kūrybinio darbo užduotis – išreikšti idėją, mintį, emociją plastinėmis raiškos priemonėmis – tapybos, grafikos paveikslu.

Visos trys kurso dalys organiškai siejamos, teorija grindžiama praktika.

Nuo pat semestro pradžios kūrybiniam darbui kuriami, gryninami eskizai, individualiai koreguojant, aptariant kiekvieno sumanymą, kompoziciniai, spalviniai eskizai iki galutinės plastinės formos – turinio prasmės. „Pakeliui“ į savo sumanymą studentai „girdi“ ir „mato“ meno istorijos raidos, šiuolaikinio meno ypatumus, kurie inspiruoja jų kūrybą, suteikia intelektualinės patirties. Emocinė patirtis skatinama meno kūrinių analizės, meninės raiškos įvairovės pagrindu ir su tuo susietomis praktinėmis užduotimis. Siekiama, kad kūrybinės praktinės užduotys skatintų individualumą bei universalumą.

Mąstyti greitai, mąstyti lanksčiai, mąstyti originaliai, mąstyti detalai ir tai iliustruojančios užduotys. Tarkime, greiti eskizai – emocijos išraiška (abstraktūs, stilizuoti) ir jos atpažinimas. Aptariamasi minimaliausiasios plastinės raiškos priemonės: taškas, linija, dėmė, štrichas. Analizuojamos abstrakčios kompozicijos ir diskutuojama apie jų emocinį poveikį. Studentai atlieka praktinę užduotį; išreikšti jausmą, nuotaiką abstrakčiu piešiniu, kuriuos atlikę ir išeksponavę bandome įvardinti vienas kito „nupieštą“ emociją. Tai

puikiai iliustruoja vieną svarbiausių kūrybingumo ugdymo tikslų – komunikaciją ir jos išraiškų įvairovę.

Kitas pavyzdys – piešimas „nematant“, o „girdint“. Vienas iš dalyvių žodžiais perteikia tai, ką mato paveiksle, o kitas – vaizduoja tai popieriaus lape. Kaip papasakoti linijas, formas, dėmes? Kaip suvokti ir atkartoti papasakotą piešinį? Tam esi priverstas ieškoti įvairiausių ir netikėčiausių, net sau pačiam, raiškos būdų. Įdomu, kad piešiniai dažniausiai gana adekvačiai atkartoja „pasakojamą“ reprodukciją. Vadinasi, netradicinė užduotis diktuoja netradicinius sprendimo būdus, kurie puikiai įvykdo keliamus tikslus.

Kitokio pobūdžio – nurodytų parodų lankymas ir su tuo susiję užduotys. Viena iš jų – aplankyti (buvo nurodyta konkreti paroda) originalios ekspozicijos parodą, padaryti fotografiją, apibūdinančią ekspoziciją. Ją pristatius, greita užduotis – improvizacija. Sukurti vieno sakinio reklaminį intriguojantį šūkį, kviečiantį į parodą, išreiškiantį parodos, ekspozicijos konceptą, iliustruojantį pristatytą fotografiją. Mąstyti greitai, mąstyti lanksčiai ir originaliai, susieti turinį ir formą, formai, raiškai suteikti prasmę.

Kitos užduotys lankytojų parodų motyvais buvo įvairios: novelės rašymas meno kūrinio (paveikslo, skulptūros, fotografijos, objekto) motyvu, esė nurodyta ar pasirinkta tema parodos kūrinų motyvais, dailės kūrinio analizė ir diskusijos ir kt.

Tuo siekiama pažinti šiuolaikinę meno raišką, suvokti ir įvertinti ją, o kartu ugdyti pastabumą, jautrumą, drąsą, individualumą, kūrybingą požiūrį į aplinką.

Pagrindinis šio kurso akcentas – kūrybinis kursinis darbas, tapybos, grafikos paveikslas. Čia vaizdinė raiška traktuojama kaip mąstymo forma, spontaniškas, betarpiškas kūrybos būdas, atspindintis kūrėjo vaizduotės ir jį supančios aplinkos santykį. Tai galimybė atverti ir išreikšti save, siųsti „žinią“ kitokia – vaizdine kalba. Tai būdas mąstyti metaforiškai, kur ženklas, įvaizdis, linija, dėmė, forma, spalva įgauna emocijas ar intelektualias prasmes. Tapyimo procese fiksuojamas savo dvasinis laikas, „įženklinamas“ tapyba, piešiniu. Tai tampa vidinės erdvės projekcijomis. Idėja neatsiejama nuo formos, kur svarbi spalvinė įtaiga, plastiškumas, potėpio ekspresija, o inspiracijos kyla iš to, kas už sąmonės ribų.

„Esmė išlieka ta pati: menininkui būtina laisvė kūryboje savitai interpretuoti reiškinį prigimtį.“ (Schmidt Rottluff, pagal Dempsey, 2002). „Meno kūrinys gimsta iš absoliutaus asmeninių idėjų įgyvendinimo“, – rašė Ernstas Ludwigas Kirchneris (pagal Dempsey, 2002).

Pats kūrybinis procesas suteikia daugybę patyrimų ir emocijų, būtinų ir neišvengiamų; džiaugsmingų, pakilių, gąsdinančių ir trikdančių. Tai ir kūrybinė aklavietė, neigiama emocija, kuri yra būtina sąlyga stereotipo laužymui, išėjties ieškojimui. Tai ir valios pasireiškimas – privalai nueiti iki užsibrėžto tikslo. Tai ir „visagalio“ jausmas – čia galima fantazuoti ir matyti savo būsimą užbaigtą kūrinį, galima jį keisti, transformuoti, „naikinti“ ir vėl „prikelti“. Tai nusiteikimas rizikuoti – spontaniškumas ir aistringumas. Kūrybinio proceso pradžioje tarsi trypciojama vietoje, jaučiama baimė ir nepasitikėjimas, o pabaigoje atsiranda savivertės jausmas. Diskutuojama, aptariami kolegų darbai, rašomi autografa, kuriami pavadinimai – paslapties kodas ar raktas į paveikslą. Kūrybinis monologas tampa kvietimu dialogui, kūrybine komunikacija. Bandoma suprasti, pajusti, įvertinti savo ir kolegų darbus, matyti juos platesniame kontekste.

Kūrybinių darbų pristatyme studentai pateikė savo darbo aprašą – esė, pristatė savo kūrinį ir recenzavo kolegos paveikslą. Būta ir diskusijų, klausimų, patarimų, pagyrimų. Komunikacija kitaip – kūrinių, paveikslų motyvais. Drąsiau, laisviau, lanksčiau, kas, be abejonės, suteikia naujų spalvų mąstymui ir matymui.

Kūrybinis procesas suponuoja teigiamą savęs vertinimą, individualiųjų savo asmenybės pusių suvokimą, savo ir kitų unikalumo pripažinimą ir vertinimą, savidiscipliną, emocijų skalę kuriant ir perduodant idėjas, komunikabilumą, gebėjimą spręsti problemas ir pritaikyti žinias. Šie jauni žmonės atranda savyje jausmą, atveriantį sau save kitokį – jautresnį, gilesnį, drąsesnį ir brandesnį, galintį kalbėti ir išgirsti, turintį ką pasakyti. Tai atsispindi ir studentų refleksijose.

Pasitikėjimo jausmas augo su kiekvienu potėpiu. Darbo pabaigoje žvelgiant į savo kūrinį, mes buvome labiau įsitikinę tuo, ką darome, ir tuo, ką darėme. Atsirado drąsa ir pasitikėjimas savimi, kuri padės mūsų darbuose ateityje. Tokia patirtis reikalinga kiekvienam iš mūsų, nes tai ir yra esminis mūsų varikliukas, kuris veda mus į priekį (Kieras, Lelin, 2013, MRU Komunikacijų ir kūrybinių industrijų bakalauro nuolatinių studijų I k. studentai).

Taigi šis studijų dalykas mano studijose yra reikšmingas. Jis suteikė galimybę pabūti tikrais menininkais, leido nepabijoti paeksperimentuoti, perteikti savo mintis ant drobės, dvasiškai patobulėti. Mano nuomone, kiekviena save gerbianti asmenybė turėtų bent šiek tiek domėtis menu, bent dalį laiko skirti kūrybai, nes be viso to mes galime pasijausti tik esantys didelio visuomenės mechanizmo sraigteliais (E. Mockeliūnaitė, 2013, MRU Komunikacijų ir kūrybinių industrijų bakalauro nuolatinių studijų I k. studentė).

Kūrybiškumo būseną yra nuostabi – tai laisvės, naujų nuotykių, išreikštų emocijų pojūtis. Tokia būseną padeda išsivaduoti iš rutinos, paprastų kasdieniškų situacijų ir padeda visapusiškai tobulėti, nepriklausomai nuo to kur bebūčiau, taip pat padeda mąstyti kitaip, nestereotipiškai, o tai ypač svarbu ir reikalinga greitų situacijų sprendimų priėmimo. Todėl reikia mokėti kūrybiškai spręsti problemas, iš anksto „sugeneruoti“ ir „subrandinti“ mintį ar idėją, kuri leistų priimti tinkamus sprendimus. Pati kūryba yra procesas, kuris skatina kurti naujas dvasines ir materialines vertybes, o tai siejasi su kūrybiniu mąstymu, kadangi pirmiausia reikia subrandinti idėją, o tik po to ją tikrinti ir taikyti praktiškai (Ž. Ulinskaitė, 2013, MRU Komunikacijų ir kūrybinių industrijų bakalauro nuolatinių studijų I k. studentė).

Kūryba mums reiškia labai daug, nes su ja susiduriame beveik visur, studijuodami ir daugelyje kitų veiklų. Ji seka mus kiekviename gyvenimo žingsnyje. Kūrybiškumo būseną suteikia vidinį džiaugsmą, atskleidžia tokias mintis, kurios aplanko tik esant pakilios nuotaikos arba tada, kai save nori išreikšti ne tik žodžiais. Kūrybinio proceso ir kūrybinio mąstymo ryšys tai yra du neatskiriami dalykai, nes jeigu nemąstysi kūrybiškai, tai pats darbo procesas bus visai neįdomus ir nesuteiks kūrybinių minčių. Kūrybos ir komunikacijos tarpusavio ryšys yra labai glaudus, nes per kiekvieną kūrinį mes komunikuojame, bandome žmonėms parodyti savo jausmus ir mintis. Per seminarus taip pat bandėme visiems perteikti savo mintis, išgyvenimus ar patyrimus tapydami savo darbus. Kūrybinis procesas yra itin svarbi dalis, kadangi jo metu vyksta visa savirealizacija, žmogus pajunta kūrybinę laisvę, o rezultatas ne visuomet yra pati svarbiausia dalis, tai gali būti nauji vidiniai potyriai, išmokti dalykai. Taipogi pasitikėjimo jausmą galima būtų įvardinti tiesiogiai propor-

cingu esamos praktikos kiekiui. Kūrinyms visuomet bus paties kūrėjo asmenybės atspindžiu, jo parašu. Šie du dalykai yra neatskiriami ir tik kūrėjas turi tvirčiausią sąsają su savo kūriniu. Žinoma, labai dažnu atveju rezultatas tikrai skirsis nuo pradinių lūkesčių. Darbo eigoje dažnai kyla kitų, papildomų idėjų, kurios gali ir patobulinti patį darbą, ir priešingai. „Kūrybiškumo galimybės ir veikla“ dėstomas dalykas yra svarbus, įdomus ir reikalingas, kadangi jis suteikia žmonėms bazines žinias apie savęs realizavimą, darbo technikas, atlikimą, vertinimą (G. Vinciūnaitė ir A. Raguckas, 2013, MRU Komunikacijų ir kūrybinių industrijų bakalauro nuolatinių studijų I k. Studentai).

Kūrybiškumo paskaitose atradau savo gebėjimą piešti bei derinti spalvas. Pirmiausia buvo keista, galbūt netgi šiek tiek baugu man, niekada rimtai nepiešusiam žmogui, imti ir kurti eskizus, galvoti, kaip geriau išpildyti galvoje kilusias idėjas. Tačiau vėliau šis procesas tapo be galo įdomus, patiko kurti, atrasti nematytas, neįprastas spalvas, o pirmasis brūkštelėjimas angliniu pieštuku ant drobės juk buvo toks nedrąsus. Įsijautus į menininko vaidmenį, kad ir kokie pradinukiški buvo daugumos mūsų darbai, pavyko pažinti tapytą ant drobės techniką. Džiaugiuosi tokia patirtimi, buvo be galo smagu kartu dirbti (R. Dambrauskaitė, 2013, MRU Komunikacijų ir kūrybinių industrijų bakalauro nuolatinių studijų I k. studentė).

Tad pirmiausiai norėčiau pabrėžti, kad man labai patiko laisva seminaro atmosfera, dėl kurios aš, kaip pirmakursė, galėjau atsipalaiduoti ir susitelkti ties dėstomu dalyku. Buvau patenkinta dėl dėstymo medžiagos – Jūs mus supažindinot su meno pagrindais, kurie turėtų būti svarbūs kiekvienam išsilavinusiam žmogui, o tuo labiau mums, Kūrybinių industrijų studentams. Jūs pasirinkote puikią taktiką, kai išdėstėte temą (linija, dėmė, proporcijos, spalva, perspektyva ir t. t.), o tada davėte užduotį patiems nupiešti, juk visada per praktiką įsiminti yra lengviausia, be to smagu paįvairinti loginį mąstymą. Rodėte galybę klasikinių menininkų kūrinių, tai, be abejonės, praplėtė mūsų akiratį. Taip pat negalima pamiršti mūsų darbo ant drobės. Niekas negali suabejoti, kad tapymas lavina vaizduotę, stiprina kūrybiškumą. Auditorijos atmosfera taip pat labai svarbi – puiku, kad nesijautėme (bent jau aš) suvaržyti, galėjome save laisvai išreikšti ir kartu aptarti vienas kito piešinius. Man labai padėjo Jūsų patarimai, kaip reikėtų tapyti, juk daugumai tai buvo pirmas toks darbas, tad buvo labai svarbu gauti palaikymą iš profesionalo (A. Brazauskaitė, 2013, MRU Komunikacijų ir kūrybinių industrijų bakalauro nuolatinių studijų I k. studentė).

5. Kūrybingas – kuriantis dėstytojas

„Universitetai rengia specialistus visam šalies ūkiui, kurio sudėtinė dalis ir yra patys universitetai. Natūralu, specialistų negali rengti tie, kurie patys nėra specialistai“, – lakoniškai įvardija Lietuvos mokslo tarybos Mokslo politikos ir analizės skyriaus vedėjas dr. Eugenijus Stumbrys.

Aukštojo mokslo ateities šviesa priklauso nuo dėstytojų kompetencijos. Toks šūkis suformuluotas ir strategijoje „Europa 2020“, o įvairiuose tyrimuose duomenys apie dėstytojus pasitelkiami kaip universitetų kokybės indikatorius. Tačiau objektyvių skaičiaus išreiškiamų kriterijų, koks dėstytojas – tobulas, nėra daug.

Vis dėlto vienas – neabejotinas: ne tik besigilinantys į mokslo naujoves, bet ir jas kuriantys dėstytojai mokslininkai gali ne tik išmokyti amato (kas yra labiau kolegijų ir

amato mokyklų misija), bet ir išugdyti proveržį valstybėje galinčių padaryti intelektualių specialistų (Kubilius, 2014). Autoritetas kyla iš lotyniško žodžio „auctoritas“. Savo ruožtu, šis žodis kyla iš žodžio „auctor“, kas reiškia „augintoją“ – tą, kuris įgalina ir puoselėja augimą, būvio tvarumą. Iš šio žodžio kyla ir tarptautinis žodis „autorius“, kuris mums pirmiausiai reiškia „kūrėją“. Meno disciplinas dėstantys dėstytojai – kūrėjai neabejotinai suteiks profesionalų požiūrį savo srities dalyką, savo asmeniniu gyvenimu ir kūryba bus įkvepiančiu pavyzdžiu jauniems žmonėms. Net dailės mokyklose, dailės gimnazijose (Vilniaus J. Vienožinskio dailės mokykla, Vilniaus vaikų ir jaunimo dailės mokykla, Nacionalinė M. K. Čiurlionio menų mokykla) dirba kuriantys žinomi Lietuvos menininkai, tuo didžiuojasi Vilniaus dizaino kolegijos, Vilniaus dailės akademija, Vilniaus Gedimino technikos universiteto architektūros fakultetas. Dėstytojai menininkai garsina universitetų vardus savo menine kūryba, kuri prilygsta dėstytojų mokslininkų moksliniams darbams. Vilniaus dailės akademijoje, Vilniaus Gedimino technikos universitete meno veiklos prilyginamos mokslinėms veikloms. Keliuose Lietuvos universitetuose (Vilniaus Gedimino technikos universitete, Vilniaus dailės akademijoje) remiantis išorinio vertinimo metodika sudaryta mokslo ir studijų institucijų mokslo (meno) bei mokslinių tyrimų ir eksperimentinės veiklos vertinimo rezultatų tvarka. Pvz.: *Dalyvavimą ar laimėjimą konkurse įrodo informacija apie konkursą, sumažinta konkursinės medžiagos kopija, organizatorių raštas, atsiliepimai viešoje erdvėje.*

Personalinės parodos, parodos ar renginio kuravimą, dalyvavimą ar laimėjimą juose įrodo vieša informacija apie renginį su įvardintais autoriaus darbais ar jo indėliu, fotonuotraukos, organizatorių raštas, atsiliepimai viešoje erdvėje.

Meno kūrinio realizaciją, įsigijimą, eksponavimą liudija organizatorių, užsakovų raštas, nuotraukos, atsiliepimai viešoje erdvėje.

Publikaciją, dalyvavimą laidoje, recenzavimą, vertinimą liudija jų kopijos, organizatorių raštas, atsiliepimai viešojoje erdvėje.

Mykolo Romerio universitetas nuo 2013 m. pasirinko vystyti kūrybinių industrijų sritį, kurioje šiuo metu studijuoja apie 300 studentų. Jiems dėstomas šiuolaikinis dizainas, kompiuterinė grafika, pramogų ir žaidybinių technologijos, reklamos dizainas, kino industrija, kūrybiškumo vystymas ir kiti su kūrybinėmis industrijomis susiję dalykai. Universitete dėsto vis daugiau dėstytojų menininkų (A. Mačiulis, M. Lesauskas, I. Kurklietytė, E. D. Rakauskaitė). Todėl būtų perspektyvu sukurti adekvačią meno veiklų, prilyginamų mokslinėms veikloms, vertinimo rezultatų tvarką. Tuo būtų galima pabrėžti universiteto daugiaplaniškumą, mokslo ir meno integracijos svarbą.

6. Išvados

Kūrybiškumas nėra išskirtinė gabių žmonių savybė, bet pasiekama kiekvienam individui, tai yra gebėjimas, kurį turime nuolat lavinti. Švietimas ir mokymas gali būti ir paskata, ir kliūtis kūrybiškumui. Todėl reikia kurti ir pritaikyti individualius ir originalius mokymo ir mokymosi, kūrybingumo ugdymo ir puoselėjimo metodus žinių trokštančios visuomenės poreikiams. Ugdant kūrybingumą svarbi yra metodų įvairovė.

Ugdymas menu – tai vienas efektyviausių būdų asmenybės kūrybiškumui atsiskleisti. Spontaniškas improvizacinis pradai yra kūrybinio proceso savastis.

Ieškojimai, eksperimentavimai, bandymai ir netgi klaidos pagerina ir praturtina kūrybą netikėtais meninės minties šuoliais, padeda rasti naujus spontaniškus sprendimus. Judėjimas apgraibomis, eksperimentavimas laužo nusistovėjusias mąstymo ir kūrybos schemas, iš to gimsta meno kūriniai, vidiniai asmenybės pokyčiai.

Vaizdinė raiška – tai spontaniška mąstymo forma, atspindinti kūrėjo vaizduotės ir iš aplinkos kylančius impulsus, tai – betarpiškos vidinės erdvės projekcijos. Tai galimybė atverti ir išreikšti save kitokia – ženklų, simbolių užkoduota forma. Tai viena subtiliausių komunikacijos formų, kurioje kūrėjas pateikia, o žiūrovas „skaitydamas“ menininko vaizdinių „kodą“ užbaigia kūrinį įnešdamas savo emocinės ir intelektualiosios patirties. Vizualinė raiška turtina emocinę patirtį, ugdo jausmų raiškos kultūrą, skatina asmenybės individualumo ir savarankiškumo atsiskleidimą, ugdo suvokimo, kritinio mąstymo, problemų sprendimo bei kitus gebėjimus. Atskleidus kūrybines galias meno kūrybos procese, jas galima realizuoti siekiant tikslų platesniame kontekste.

Kūrybinis procesas leidžia pažinti save kitokį – atskleisti individualiųjų savo asmenybės pusių suvokimą, savo ir kitų unikalumo pripažinimą ir vertinimą, emocijų skalę kuriant ir perduodant idėjas, komunikabilumą, gebėjimą spręsti problemas, pritaikyti žinias.

Jaunai asmenybei labai svarbi autoritetinga, argumentuota nuomonė, kolegiškas ryšys.

Dėstytojai menininkai suteikia profesionalų požiūrį į savo srities dalyką, yra pavyzdys savo gyvenimu ir kūryba jaunam žmogui, garsina universitetų vardus savo menine kūryba, kuri prilygsta dėstytojų mokslininkų moksliniams darbams. Mykolo Romerio universitete dėsto vis daugiau kuriančių menininkų, todėl būtų perspektyvu sukurti adekvačią meno veiklų, prilyginamų mokslinėms veikloms, vertinimo rezultatų tvarką. Taip būtų galima įrodyti universiteto daugiaplaniškumą, mokslo ir meno integracijos svarbą.

Literatūra

- Andrijauskas, A. 1996. Grožis ir menas. Estetikos ir meno filosofijos idėjų istorija (Rytai – Vakariai). Vilnius: VDA I-ka, p. 139, 476, 617, 642, 706–707.
- Amabile, T. M. 1996. Creativity in Context – Update to the Social Psychology of Creativity. Westview Press, Boulder.
- Biggs, J. 2002. Creativity in Higher Education ‘Creating tipping points for cultural change’.
- Brazauskaitė, A. 2011. http://www.menuterapija.lt/meno_terapija/ <http://www.bernardinai.lt/straipsnis>
- Bishop, E., Moore, M. 2007. The Psychodynamics of creativity. Princeton University Press, New Jersey. Florida, R. 2005. Cities and the Creative Class. Routledge, New York.
- Ganusauskaitė, A., Liesionis, V. 2009. Lietuvos aukštojo mokslo perspektyva – kūrybinės visuomenės ugdymas. Vadyba: mokslo tiriamieji darbai. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. ISSN 1648-7974. 2009, nr. 1(14).
- Grakauskaitė -Karkockienė, D. 2006. Kur dings ta kodėlčiukai? Kūrybiškumo ugdymo pagrindai. Vilnius: Logotipas, p. 70 –72.
- Grakauskaitė-Karkockienė, D. 2003. Kūrybos psichologija. Vilnius, 256 p.
- Gudmonas, J. 2006. Kūrybiškumo ugdymas vizualinėje raiškoje: darbo su VPU magistrantais patirtis. Vilnius, p. 57– 60.
- Guilford, J. P. 1968. Intelligence, Creativity and their Educational Implications. California: Robert R. Knap, San Diego.

- Kanapickaitė, J. 2004. Individualizacija – suaugusiųjų ugdymą daile sisteminantis veiksnys. Efektyvaus meninio ugdymo problemos: tarptautinė mokslinė konferencija. Vilnius: VPU leidykla, p. 76–81.
- Karkockienė, D. 2006. Apie kūrybiškumą bei galimybes jį ugdyti. Vilnius: Apstrofa, p. 403–405.
- Karkockienė, D. 2002. Kūrybos psichologija. Vilnius: VPU leidykla.
- Kubilius, M. 2014. Lyderis – kuriantis autoritetas. <http://vz.lt/article/2014/1/12/lyderis-kuriantis-autoritetas>.
- Maslow, A. H. 2006. Motyvacija ir asmenybė. Vilnius: Apostrofa, p. 404–405.
- Mykolas Romeris universiteto statusas, 2012. II skyrius. Universiteto veiklos tikslai, uždaviniai, veiklos sritys ir rūšys.
- Paulionytė, J. 2004. Šiuolaikinės vizualinio meninio ugdymo dimensijos. Efektyvaus meninio ugdymo problemos: tarptautinė mokslinė konferencija. Vilnius: VPU leidykla, p. 138–144.
- Petty, G. 2006. Šiuolaikinis mokymas. Vilnius: Tyto alba, p. 665–667.
- Petronienė, G. 2008. Apie paslaptinę dalyką – kūrybą. <http://www.bernardinai.lt/straipsnis>.
- Petty, G. 2006. Šiuolaikinis mokymas. Vilnius: Tyto alba, 667 p.
- Rogers, C. R. 2005. Apie tapimą asmeniu. Vilnius: VIA RECTA.

DEVELOPMENT OF CREATIVITY – AN INVESTMENT TO THE CREATIVE SOCIETY

Edita Dalia Rakauskaitė

Mykolas Romeris University, Lithuania, edita.rak@gmail.com

Summary

Purpose – Given the importance of the modern creative society, revealing the need for creativity in personality of education as a spiritual and intellectual elite exclusiveness, the role of visual expression, art, culture, historical knowledge and contemporary features, the teacher has the creator’s role of creativity in education in higher education institutions in Lithuania.

Design/methodology/approach – Scientist literature reveals that creativity is the learner’s property and for that purpose, the universities adapt their original and innovative teaching and learning methods. Based on the case study, the author of this paper discusses the role of visual expression in fostering creativity, creative methods of education, and looks at Mykolas Romeris University subject’s called “Creativity ability and activities” curriculum.

Findings – Creativity is not the exclusive property of talented people, but it is also available to each individual. Education and training can be an incentive and an obstacle to creativity. It is, therefore, necessary to create and adapt individual and original teaching and learning methods and an inquisitive society. A variety of methods is important in creative education. Education of art is the best way to reveal personal creativity. Teachers

are artists, who provide a professional approach to their subject area. They are an example of their life and work for a young person, the names of their famous universities in artistic creation, which is equivalent to faculty research scientists work.

Research limitations/implications – The article provides an overview of only one subject in “Creativity ability and activities” methodology of creativity in the educational process. In addition, feedback of only one course student is included (N-90).

Practical implications – In the creative process, students would see a positive self-assessment of their individual personality sides, understanding their own and other unique recognition and evaluation of self-discipline, emotional scale of the development and transfer of ideas, communication skills, ability to solve problems and apply knowledge.

Keywords – creativity, art, personality, visual expression.